

Тәрбие табалдырықтан басталады

Отбасы – адам баласының өсіп-өнер, қаз тұрар, қанат қағар ұясы, алтын бесігі. Тәрбиенің кілті отбасының өмір тіршілігіне байланысты. Әсіресе, ата-ананың адамгершілік бейнесі балаларды тәрбиелеудің негізгі көзі. «Қыран ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» ғой. Отбасының берік негізі рухани мүдденің бірлігінде болмақ.

Ұрпақ – адамзаттың болашағы, ал отбасы – кішкене мемлекет. Отбасының аса маңызды міндеттерінің бірі – баланы жарқын істерге, нұрлы мұраттарға тәрбиелеу екендігін естен шығарып алған қаншама ата-ана бар десеңізші. Халқымыздың «Балаңды бес жасқа дейін патшадай сыйла, бес жастан он бес жасқа дейін құлындай жұмса, одан соң өзіңе ақылшы дос сана» деген өмірлік қағидасы бар емес пе!

«Баланың бас ұстазы – ата-анасы» демекші, отбасындағы таным, түсінік қалай қалыптасса, адамның бойында қалатын қасиет солай қалыптасады. «Болса төртіп, бала өседі сомданып, қатаң ұста, бос жүрмесін сандалып» деп Жүсіп Баласағұн айтқандай, есі кіріп, тілі шыға бастасымен-ақ баланы шектен тыс шолжаңдатпай, байсалды, ұғымтал, тілалғыш етіп баулу ата-ананың басты міндеттерінің бірі.

Отбасында бала тәрбиесіне теріс ықпал ететін факторлардан ата-ана әрқашан аулақ

болуы керек. «Әкеге қарап ұл өсер, шешеге қарап қыз өсер», «Әке көрген оқ жонар, шеше көрген тон пішер» демекші, жалпы отбасында ұл бала тәрбиесінде әкенің, қыз бала тәрбиесінде шешенің орны ерекше. «Қызың өссе, қызы жақсымен ауылдас бол, ұлың өссе, ұлы жақсымен ауылдас бол», «Ұл туса елдің қорғаны, қыз туса елдің көркі» деп халқымыз бекер айтпаған шығар. Мұның бәрі әке-шешенің бала тәрбиелеудегі өздерінің үлгі-өнегесіне де тікелей байланысты болмақ.

«Ата-ана балаға сыншы»: Балалардың бос уақытын дұрыс ұйымдастырып, немен айналысып жүргендігіне жіті көңіл бөлсе, мерзімдік басылымдарға жаздырып, әдеби шығармаларды оқуға жасынан дағдыландырса, кейін бармақ тістейтін оқиғалардың алдын алуға болар еді.

Үлкенді құрметпен қадір тұту, ілтипатты қарым-қатынаста болу, сыйласа білу, ата-ананы қартайғанда қарау, кішіге қамқор болу – бұл қазақ халқы үшін жазылмаған заңдар. «Үлкенді сен сыйласаң, кіші сені сыйлайды, кіші сені сыйласа, кісі сені сыйлайды», «Аға әдепті болса, іні әдепті, апа әдепті болса, сіңлі әдепті» деген мақалдардан біздің ата-бабаларымыз үлгі-өнеге, тәлім-тәрбиеге ерекше назар аударғанын көреміз.

Сонымен, ата-ананың тәрбиесі бала мінезінің іргетасы. «Тәрбие – табалдырықтан басталады» деген нақыл өмірден алын-

ған шындық. Бала тәрбиесі – нәзік те күрделі, әрі қоғамдық жауапкершілікке жатады. «Біздің балалар – біздің қарттығымыз, жаман тәрбие – болашақтағы қайғымыз, бұл біздің көз жасымыз, бұл басқалар алдындағы, бүкіл еліміз алдындағы біздің кінәміз» демекші, кең-байтақ елімізде ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып, әдептілік, көргенділік, мейірімділік, шарапаттылық салтанат құрып үйлесімділік тауып жатса, сол қымбат қасиеттердің бәрі отбасы, ошақ қасында бұршік атып, бұтағын жаятынын естен шығармауымыз керек.

Қазіргі заманға сай біздің М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті колледжінде аптаның 5 күні ішінде жекө психологиялық және социологиялық сауалнамалар мен тренингтер әр топтың білім алушыларымен бірге жүргізіледі. Сондай-ақ, тәлім-тәрбиені дамыту жолындағы негізгі мемлекеттік білім беру бағдарламаларына сәйкес, біздің оқу орнымызда әртүрлі жиындар мен ашық сабақтар, социологиялық зерттеулер және әр баланың психологиялық санасын ояту мақсатында жүргізілген іс-шаралар өз нәтижесін беріп келеді. Отбасындағы ата-ана тәрбиесінен бөлек, қоғамдық ортадағы тәрбиенің мәні зор. Себебі, қоғамдық ортада білім алушы өзінің сана-сезімін, қарым-қатынасын, ұлттық болмысын, тарихын, мәдениетін, салт-дәстүрін, болашаққа деген көзқарасын өзгертіп қана қоймай, азаматтық құндылықтарын сақтап, өзінен кейінгі жас буын білім алушыларға үйретеді. Болашақты бастау – ол біздің қолымызда.

**Досыбай НҰРЛЫБЕК,
М.Әуезов атындағы Оңтүстік
Қазақстан университеті
колледжінің оқытушысы,
магистр үздігі.**